

De totale belastingbijdrage van het Nederlandse bedrijfsleven in 2024

Mei 2025

Inhoudsopgave

Voorwoord	3
Doel, aanpak en belangrijkste uitkomsten	5
Getallen in context	9
Totale belasting- en premieopbrengsten	12
Scope en methode: het Total Tax Contribution-raamwerk	18
Wat is de totale belastingbijdrage van het Nederlandse bedrijfsleven?	20
Bijlagen	24
Contact	37

Voorwoord

Dit rapport laat zien dat het Nederlandse bedrijfsleven in 2024 110 miljard euro aan belasting betaalde en 184 miljard euro inde aan belastingen en premies. Zowel de betaalde als de geïnde belastingen zijn in 2024 gestegen, met respectievelijk 2,1 procent en 5,1 procent. Dat is meer dan de reële economische groei in 2024, die een procent bedroeg.

Op zich zijn dit droge feiten, maar tot vorig jaar was het niet duidelijk wat de totale belastingbijdrage van het Nederlandse bedrijfsleven was. Wij hebben vorig jaar de handschoen opgepakt en dit kennishiaat gevuld en we willen elk jaar deze analyse gaan maken. Het past namelijk bij ons doel om discussies binnen en buiten de politiek over het ondernemingsklimaat in Nederland, inclusief het belastingklimaat, te voeden met feiten en cijfers.

Het is dan ook geen toeval dat dit rapport verschijnt rond Verantwoordingsdag ('Gehaktdag'). Sinds 2000 presenteren de Rijksoverheid en de ministeries op deze dag hun

jaarverslagen aan de Tweede Kamer, samen met de controleverslagen van de Algemene Rekenkamer. Het inzichtelijk maken van de belastingbijdrage van het bedrijfsleven ligt in lijn daarmee.

De bijdrage van het bedrijfsleven is een reflectie van het ondernemingsklimaat

De overheid moet in een vergrijzende samenleving alles in het werk stellen om het niveau en de toegankelijkheid van sociale zekerheid, gezondheidszorg en onderwijs te behouden. Daarnaast zijn er meer investeringen nodig voor bijvoorbeeld klimaat- en defensieambities. Een stijgende instroom van belastinginkomsten is daarvoor cruciaal. Omdat de meeste uitgaven vastliggen (denk aan sociale zekerheid en zorg), zijn extra belastinginkomsten nodig om de genoemde maatschappelijke doelen te bekostigen. Hoe sterker de economische groei, hoe hoger de belastinginkomsten voor de overheid, en hoe groter de capaciteit om te investeren. Met andere woorden: voor een gevulde schatkist is economische groei en goed ondernemingsklimaat cruciaal.

Het innen van belasting heeft ook grote maatschappelijke waarde

Het grootste deel van de belastingbijdrage bestaat uit belastingen en premies die het bedrijfsleven voor de overheid int en vervolgens weer afdraagt. Door deze belastingen te innen, helpen bedrijven de uitvoeringskosten voor de overheid te verminderen.

Het innen en afdragen van belastingen door bedrijven kost niet alleen tijd en moeite, maar beïnvloedt ook de liquiditeitspositie van bedrijven omdat het moment van innen en afdragen niet steeds samenvallen. Bovendien kunnen de belastingen die bedrijven innen en afdragen aan de staat, hun gedrag beïnvloeden (zoals in het geval van milieubelastingen). Daarnaast weerspiegelt een deel van de geïnde belastingen de bijdrage van het bedrijfsleven aan onze welvaart. Een voorbeeld hiervan is de afgedragen loonbelasting, die plaatsvindt omdat bedrijven werkgelegenheid bieden.

Het huidige belastingstelsel is toe aan hervorming en vereenvoudiging

Sinds de laatste belastingherziening van 2001, is het stelsel sterk gecompliceerd door allerlei aanvullingen en uitzonderingen in te voeren. Ook de samenleving en economie zijn intussen gewijzigd, met ontwikkelingen zoals

vergrijzing en digitalisering. Het is tijd voor aanpassing van het stelsel aan deze tijd en vereenvoudiging ervan zodat de verstorende effecten verminderen.

Zo hebben demografische ontwikkelingen invloed op de wenselijke samenstelling van de belastinginkomsten. Daarom is het belangrijk dat bredere thema's zoals een duurzame en houdbare belastingmix onderdeel uitmaken van deze hervorming. Een duidelijker, eenvoudiger, uitvoerbaar belastingstelsel is in het belang van iedereen die in Nederland woont, werkt of onderneemt. Onze CEO Survey liet zien dat ondernemers niet alleen behoefte hebben aan minder regelgeving, maar vooral aan eenvoudiger en consistentere regelgeving.¹ In de serie 'Modernisering van het belastingstelsel' delen we onze gedachten en dragen we oplossingen aan voor het moderniseren van het stelsel, voor een financieel gezond Nederland, dat kan (blijven) innoveren, investeren en duurzaam groeien.

Barbara Baarsma, hoofdeconoom, PwC Nederland

Janet Visbeen, voorzitter belastingadviespraktijk en lid raad van bestuur, PwC Nederland

Doel, aanpak en belangrijkste uitkomsten

Doel van dit onderzoek

In dit onderzoek geeft PwC inzicht in de totale belastingen, heffingen en premies die het bedrijfsleven betaalt en int in Nederland. Het ondernemingsklimaat, en als onderdeel daarvan het belastingklimaat, is onderdeel van publiek debat. Vanuit onze missie om te bouwen aan maatschappelijk vertrouwen, vinden wij het belangrijk dat dit debat gevoerd wordt op basis van feiten en cijfers. Daarom voeren wij dit onderzoek nu voor de tweede keer uit. Net als vorig jaar, toen we voor de eerste keer inzicht verschaften in de totale belastingbijdrage van het bedrijfsleven, publiceren we dit rapport rond Verantwoordingsdag, de dag waarop ministers verantwoording afleggen over het gevoerde financieel beleid.

We richten ons op de belastingen en premies die door bedrijven in Nederland worden betaald

Belastingen die door individuen binnen huishoudens (particulieren) worden opgebracht, sluiten we uit. Ook de belastingen die Nederlandse bedrijven in het buitenland betalen, vallen buiten de reikwijdte van dit onderzoek. De inkomstenbelasting die wordt betaald door zogenoemde IB-ondernemers (zoals eenmanszaken/zzp'ers, vof's en maatschappen) laten we eveneens buiten beschouwing, omdat de beschikbare data geen onderscheid maken tussen de betaalde inkomstenbelasting door IB-ondernemers en huishoudens, en bovendien niet laten zien welk deel van de inkomstenbelasting van de ondernemer aan zijn ondernemingswinst is toe te rekenen.

Verskil tussen betaalde en geïnde belastingen

We volgen de systematiek van het Total Tax Contribution-framework dat PwC heeft ontwikkeld om belastinginformatie begrijpelijk te maken (zie ook pagina 19). Dit raamwerk maakt onderscheid tussen belastingen die direct verband houden met de bedrijfsvoering en dus een kostenpost voor het bedrijf vormen (denk aan de winstbelasting), en belastingen waarbij bedrijven optreden als onbezoldigde tollenaar, en waarvan uiteindelijk het grootste deel van de last terecht komt bij werknemers of consumenten. De eerste categorie noemen we betaalde belastingen en de tweede categorie geïnde belastingen.

Ook belastingen die bedrijven innen en vervolgens weer afdragen aan de staat kunnen invloed hebben op hun gedrag. De geïnde belasting loopt immers via de kasstromen van het bedrijf. Zo kan bijvoorbeeld ook een geïnde milieubelasting wel degelijk aanzetten tot duurzamer gedrag. Andere vormen van geïnde belastingen zijn de loonbelasting², accijnzen en de btw.

Tabel 1 Totale belasting- en premieopbrengsten en bijdrage van Nederlandse bedrijfsleven

	2023 in € miljard	2024 in € miljard	Af-/toename in € miljard	Procentuele af-/ toename (nominaal)
Totale belastingopbrengsten overheid	412	437	25	6,2%
Waarvan belastingen	283	302	19	6,8%
Waarvan sociale premies	129	135	6	4,8%
Door het bedrijfsleven betaalde belastingen en premies	108	110	2	2,1%
Door het bedrijfsleven geïnde belastingen en premies	175	184	9	5,1%

€437 miljard

De totale belastingopbrengst in 2024.

25%

Aandeel van betaalde belasting door het bedrijfsleven in de totale belastinginkomsten.

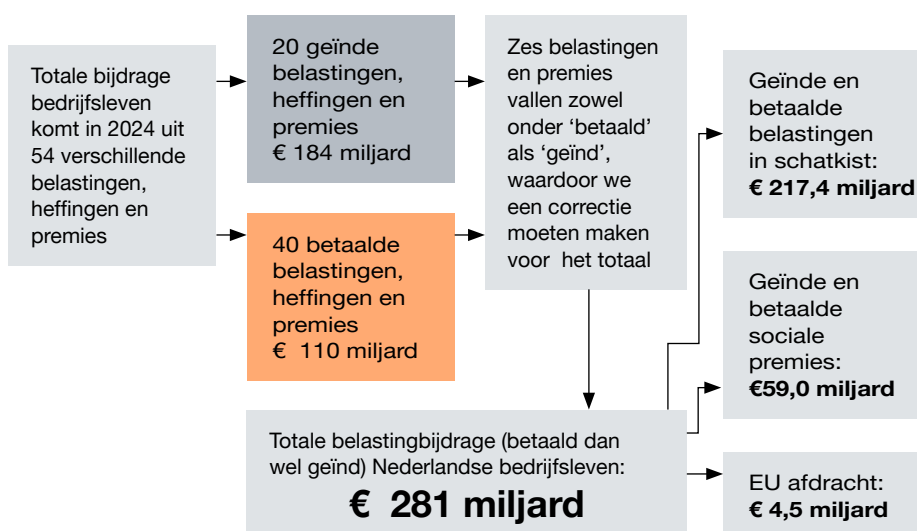
- Volgens onze berekeningen zijn de totale belastinginkomsten van de overheid in 2024 gestegen tot 437 miljard euro³, wat een stijging van 6,2 procent betekent ten opzichte van de inkomsten in 2023 (412 miljard euro). Deze toename is in nominale termen en is niet gecorrigeerd voor de inflatie van 3,3 procent in 2024. In hetzelfde jaar groeide het bruto binnenlands product (bbp) met 1,0 procent⁴. Het bedrag van 437 miljard euro is afgedragen door het bedrijfsleven, de (semi)publieke sector en particulieren en bestaat voor 69 procent uit belastingen en voor 31 procent uit sociale premies.
- De door het bedrijfsleven betaalde belastingen zijn toegenomen, van 108 miljard euro in 2023 naar 110⁵ miljard euro in 2024. Deze 110 miljard euro aan betaalde belastingen staat gelijk aan 25 procent van de totale belastinginkomsten van de overheid. De door het bedrijfsleven geïnde belastingen vertonen een grotere stijging, van 175 miljard euro in 2023⁶ naar 184 miljard euro in 2024. Het bedrijfsleven levert hiermee een belangrijke bijdrage aan de belastinginkomsten en aan het innen van de belastingen voor de overheid.
- In 2024 waren de grootste stijgingen in betaalde belastingen te zien bij het Arbeidsongeschiktheidsfonds werkgevers en het Zorgverzekeringsfonds werkgevers, met absolute toenames van respectievelijk 1,7 miljard euro en 0,8 miljard euro. Door de aanhoudend stijgende zorgkosten zijn de door de werkgevers, inclusief (semi)overheid, betaalde premies in de afgelopen zeven jaar met bijna 50 procent gestegen. Het beperken van de almaar doorstijgende zorgkosten is dus via de doorwerking in de bruto loonkosten ook vanuit het perspectief van het ondernemingsklimaat van groot belang.
- Aan de andere kant was de vennootschapsbelasting absoluut gezien de grootste daler, met een afname van 2,3 miljard euro. Volgens het Belastingplan 2025 werden de opbrengsten uit de vennootschapsbelasting in 2024 deels gedrukt door de eenmalige mogelijkheid voor bedrijven om versneld af te schrijven op investeringen uit 2023. Bovendien vermeldt het Belastingplan 2025 een incidenteel verlies van ongeveer 1 miljard euro voor 2024, door een uitspraak van de Hoge Raad over de behandeling van Duitse Sondervermögen.

- De betaalde vennootschapsbelasting ligt echter nog steeds op een hoog niveau: ten opzichte van 2019 waren de inkomsten in 2024 74 procent hoger; in vergelijking met 2014 is zelfs sprake van een verdrievoudiging. Daardoor is het belang van de vennootschapsbelasting voor de Nederlandse schatkist aanzienlijk toegenomen. Waar de vennootschapsbelasting in 2014 nog ongeveer 6 procent van de totale belastinginkomsten vertegenwoordigde, is dit aandeel in 2024 gestegen tot meer dan 10 procent.
- Van de geïnde belastingen stegen in absolute termen de loonbelasting en de btw in 2024 het meest, met respectievelijk 4,1 miljard euro en 2,6 miljard euro. De grootste dalingen waren te zien bij het Fonds Langdurige Zorg en het Algemeen Ouderdomsfonds, met absolute afnames van respectievelijk 0,5 miljard euro en 0,4 miljard euro.
- Het aantal belastingen en sociale premies dat binnen het bereik van het bedrijfsleven valt is 54. Hiervan worden er 40 betaald en 20 geïnd. Sommige belastingen worden zowel betaald als geïnd (bijvoorbeeld invoerheffingen, energiebelasting en vliegbelasting). Dit aantal is hetzelfde gebleven als vorig jaar. In dit rapport vallen twee ‘nieuwe’ belastingen binnen het bereik van het bedrijfsleven, terwijl twee belastingen niet meer van toepassing zijn (zie bijlage ‘Wijzigingen in belastingen en sociale premies binnen het bereik van het bedrijfsleven’). Ook al is het aantal belastingen en sociale premies hetzelfde gebleven, toch is geen sprake van een stabiel belastingklimaat omdat de administratieve lasten als gevolg van vele wijzigingen bij zowel betaalde als geïnde belastingen en premies is gestegen.

Geïnd en betaald niet bij elkaar optellen

De bedragen aan geïnde en betaalde belastingen en premies kunnen niet bij elkaar opgeteld worden, omdat sommige belastingen in beide categorieën vallen. (zie voor meer details pagina 33). Anderzijds geven de geïnde belastingen wel een beeld van de bijdrage van het bedrijfsleven aan onze welvaart. Neem bijvoorbeeld de afgedragen loonbelasting. Deze afdracht vindt plaats omdat bedrijven werkgelegenheid creëren.

Figuur 1 De door het bedrijfsleven betaalde belastingen bedragen 110 miljard

Getallen in context

14%

110 miljard aan betaalde belastingen is 14% van de totale financiële waarde die het bedrijfsleven genereert.

Vorig jaar zagen we een aanzienlijke stijging van de totale belastingen en premies, van 412 miljard euro in 2023 naar 437 miljard euro in 2024. Ook de door het bedrijfsleven betaalde belastingen en premies namen toe, van 107,8 miljard euro in 2023 naar 110,1 miljard euro in 2024. In 2022 bedroegen de totale belastingen en premies 379 miljard euro en de door het bedrijfsleven betaalde belastingen en premies 98,8 miljard euro. PwC blijft deze belastingrapportage de komende jaren voortzetten, zodat we een langere reeks gegevens kunnen analyseren en trends beter kunnen begrijpen. Voor een beter begrip van de cijfers vergelijken we die met andere gegevens, namelijk het bbp, departementale begrotingen en de distributed value.

Verhouding tot het bbp

Een veelgebruikte maatstaf in de economie is de bijdrage van het bedrijfsleven aan het bruto binnenlands product (bbp). Het bbp meet de omvang van een economie en is de som van de toegevoegde waarde van alle in een land geproduceerde goederen en diensten. In 2024 bedroeg het bbp in Nederland 1134 miljard euro.⁷ Het bedrijfsleven droeg hieraan 793 miljard euro bij, wat neerkomt op 69,9 procent van het bbp. In 2023 bedroeg de absolute bijdrage nog 759 miljard euro. Als percentage van het bbp daalde de bijdrage van het bedrijfsleven echter licht, van 71,1 procent in 2023 tot 69,9 procent in 2024. De betaalde belasting van 110 miljard euro vertegenwoordigde in 2024 13,9 procent van de totale bijdrage van 793 miljard euro, vergelijkbaar met het percentage van 14,2 procent in 2023.

Er kan een vergelijking worden gemaakt tussen het aandeel van het bedrijfsleven in het bbp en de totale inkomsten uit belastingen en sociale premies. In 2024 bedroegen de door het bedrijfsleven betaalde belastingen en sociale premies 25% procent van de totale inkomsten uit belastingen en sociale premies. Het aandeel van het bedrijfsleven in het bbp, met 69,9 procent, is 2,8 keer zo hoog als het aandeel van de door het bedrijfsleven betaalde belastingen in de totale ontvangen belastingen en premies. Dit verschil kan worden verklaard door de totale financiële waarde te beschouwen.

Vergelijken met de omvang van departementale begrotingen

Een andere manier om de bedragen van 110 miljard euro aan betaalde belastingen en 184 miljard euro aan geïnde belastingen in perspectief te plaatsen, is door ze te vergelijken met de departementale begrotingen.⁸ De uitgaven voor zorg zijn voor 2024 geraamd op ruim 111 miljard euro, voor sociale zekerheid op bijna 111 miljard euro en voor onderwijs, cultuur en wetenschap op 50 miljard euro.⁹

€793 miljard

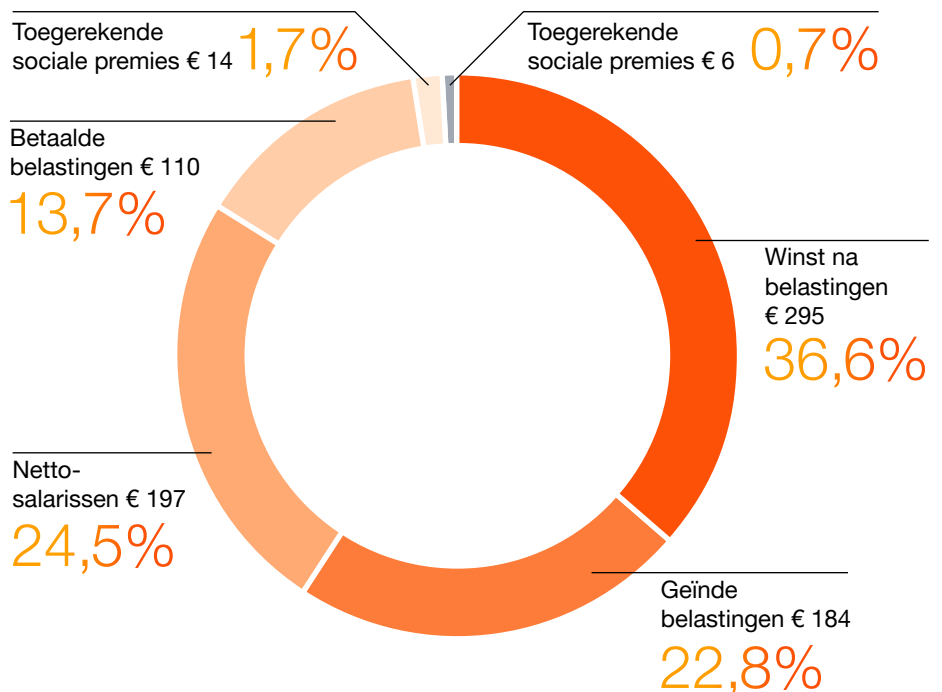
De totale financiële waarde die het bedrijfsleven genereert.

Totale financiële waarde ('distributed value')

De financiële bijdrage van het bedrijfsleven aan de Nederlandse samenleving gaat veel verder dan alleen de belastingen en sociale premies die worden betaald. Bedrijven dragen ook bij door salarissen aan hun werknemers te betalen, leveranciers te vergoeden, rente aan financiers te betalen, winst uit te keren aan aandeelhouders, of die winst te gebruiken voor investeringen. In 2024 genereerde het bedrijfsleven een totale financiële waarde van 793 miljard euro¹⁰, ook wel 'distributed value' genoemd (zie figuur 2).¹¹

Van deze waarde bestaat 14 procent uit betaalde belastingen en sociale premies. De totale geïnde belastingen en sociale premies zijn goed voor 23 procent van de 'distributed value' van het bedrijfsleven. De toegerekende sociale premies omvatten loon bij ziekte, ontslagvergoedingen en tegemoetkomingen in de ziektekosten. Deze rechtstreekse uitkeringen aan (voormalig) werknemers zijn loon, maar worden door het CBS ook gezien als sociale uitkeringen. Wij hebben ervoor gekozen deze niet aan te merken als belastingen of sociale premies, maar hier apart in de 'distributed value' op te nemen.

Figuur 2 De totale financiële waarde ('distributed value') van het bedrijfsleven in miljard euro

Totale belasting- en premie- opbrengsten

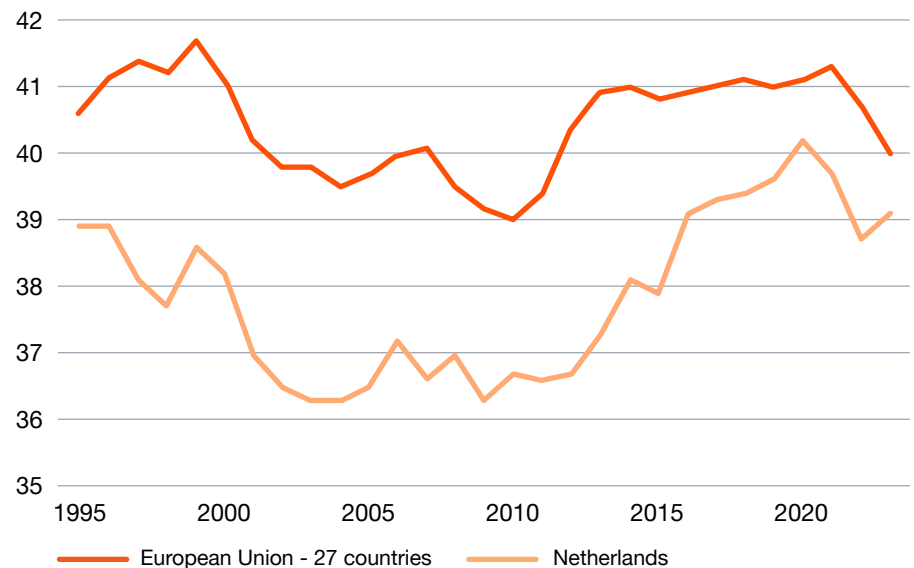
Voor we bepalen wat het bedrijfsleven bijdraagt aan belastingen, bekijken we eerst de totale belastingopbrengsten van bedrijven, de (semi)publieke sector en particulieren.

De Nederlandse totale belastingbijdrage lag in 2023 net onder het EU-gemiddelde

Het totale bedrag aan belastingen en sociale premies dat in Nederland wordt opgebracht door het bedrijfsleven, de (semi)publieke sector en particulieren, vormt historisch ongeveer 36 procent tot 40 procent van het bbp (figuur 3).

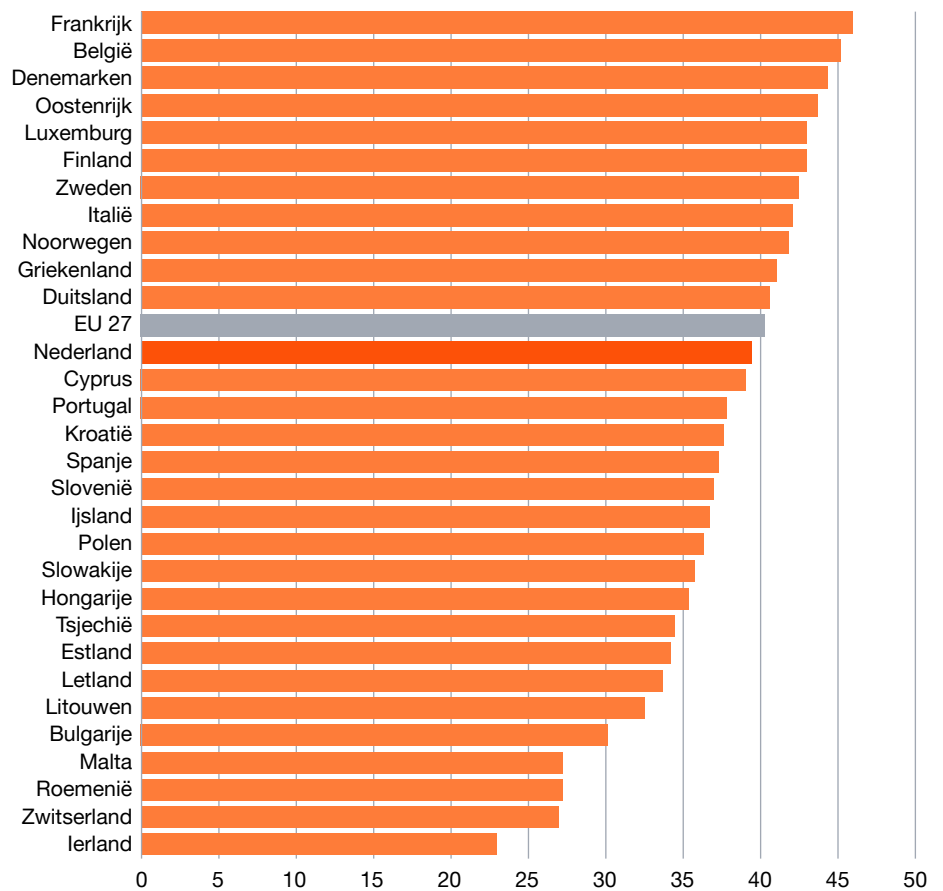
Dit percentage ligt beneden het EU-gemiddelde, dat tussen 39 procent en 42 procent beweegt. Sinds 2009 zijn de Nederlandse inkomsten uit belastingen en sociale premies echter gestegen van ongeveer 36 procent naar 40 procent van het bbp in 2020 om daarna weer iets te dalen naar 39 procent in 2023, net onder het EU-gemiddelde van 40% (figuur 4).¹²

Figuur 3 Opbrengsten uit belastingen en sociale premies in Nederland en de EU (in procent van BBP)

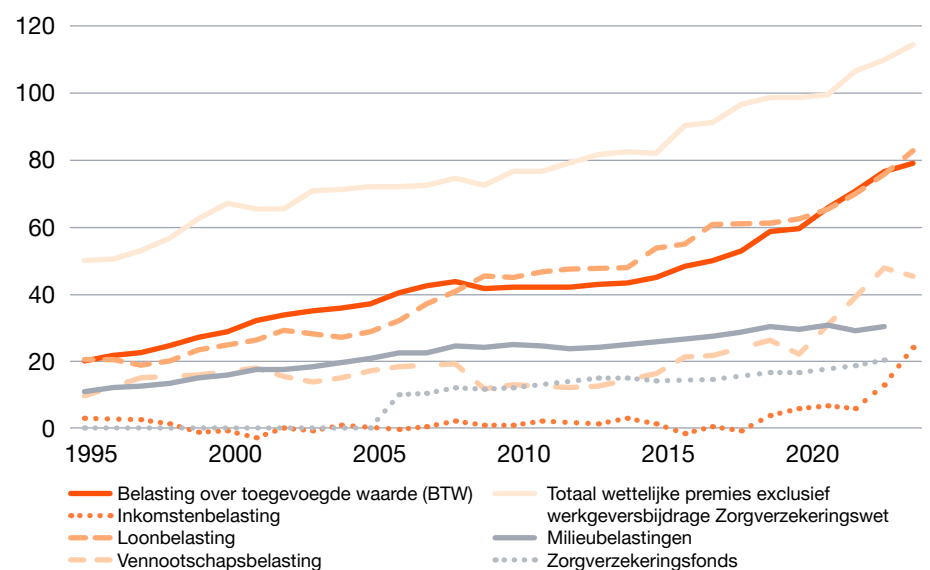

Bronnen: Eurostat, PwC-analyse

Figuur 4 Opbrengst uit belastingen en sociale premies in 2023 (in procent van BBP)

Bronnen: Eurostat, PwC analyse

Figuur 5 Nederlandse belastingen en sociale premies met een opbrengst van 10 miljard euro of hoger van 1995 tot 2024 (in miljard euro, nominale bedragen)

Bronnen: CBS en Eurostat, PwC-analyse. Dit staatje betreft belastingen en premies die door alle partijen zijn betaald, niet alleen door het bedrijfsleven.

68

Totale aantal belastingen en sociale premies.

54

Aantal belastingen dat in het bereik ligt van het bedrijfsleven.

De opbrengsten van de vennootschapsbelasting en de inkomstenbelasting zijn sinds 2019 fors toegenomen

Figuur 5 laat de verschillende belastingen en premies zien die betaald worden door het bedrijfsleven, de (semi)publieke sector en particulieren voor zover die een opbrengst hebben van 10 miljard euro of hoger. De opbrengsten uit alle weergegeven belastingen zijn in de afgelopen vijf jaar significant gestegen, waarbij de vennootschapsbelasting en de inkomstenbelasting opvallen. De opbrengsten uit vennootschapsbelasting lagen in 2024 74 procent hoger dan in 2019, terwijl de opbrengsten uit inkomstenbelasting in 2024 maar liefst zes keer hoger waren dan in 2019.

Belastingen en sociale premies

In 2024 bedroegen de totale belasting- en premieinkomsten 437 miljard euro. Het grootste deel (297 miljard euro of 69 procent) bestond uit belastingen, terwijl sociale premies 135 miljard euro of 31 procent van het totaal uitmaakten.

EU-afdrachten

Het bedrag van 437 miljard euro gaat niet in z'n geheel naar de schatkist en sociale fondsen. De reden is dat Nederland een deel van de belastinginkomsten (4,5 miljard euro, voornamelijk douanerechten) afdraagt aan de EU.

Nederlandse overheid genereert inkomsten uit 68 verschillende soorten belastingen en sociale premies

In Nederland betalen bedrijven, de (semi)publieke sector en particulieren in 2024 in totaal 68 verschillende belastingen en sociale premies (zie tabel 2). Deze heffingen dragen bij aan een groot deel van de begrotingen van de centrale overheid, provincies, gemeenten, gemeenschappelijke regelingen, waterschappen en sociale fondsen, zoals het Ouderdomsfonds (AOW) en het Algemeen Werkloosheidsfonds. Het totaal aantal belastingen kan per jaar verschillen doordat er nieuwe belastingen worden ingevoerd, bestaande belastingen soms worden afgeschaft of omdat sommige belastingen tijdelijk van aard zijn. Niet alle belastingen en premies vallen in de reikwijdte van het bedrijfsleven. Dat geldt bijvoorbeeld voor de schenken en erfbelasting. Per saldo omvat de belastingbijdrage van het bedrijfsleven 54 verschillende regelingen, net als in 2023. Deze schijnbare stabiliteit is echter bedrog, omdat veel regelingen zijn aangepast wat zowel bij betaalde maar ook bij geïnde belastingen tot veel extra administratieve lasten leidt. Het is daarom belangrijk dat de overheid niet alleen oog heeft voor het aantal maar ook voor de administratieve complexiteit van de regelingen.

Tabel 2 Totaal aantal belastingen en sociale premies in 2024 per soort

Soort belasting	Hoeveelheid
Btw	1
Inkomstenbelastingen	4
Accijns	8
Overige belastingen	37
Premies	17
Invoerheffingen	1
Totaal	68

Sinds 2014 is het aandeel van de vennootschapsbelasting in de Nederlandse schatkist sterk toegenomen

6%

Aandeel van de vennootschapsbelasting in de Nederlandse schatkist in 2014.

10%

Aandeel van de vennootschapsbelasting in 2024.

In vergelijking met 2023 zijn de totale opbrengsten uit de vennootschapsbelasting in 2024 met 5 procent licht gedaald. Volgens het Belastingplan 2025 werden de opbrengsten uit de vennootschapsbelasting in 2024 deels gedrukt door de eenmalige mogelijkheid voor bedrijven om versneld af te schrijven op investeringen die in 2023 zijn gedaan. Bovendien vermeldt het Belastingplan 2025 een incidenteel verlies van ongeveer 1 miljard euro voor 2024, als gevolg van een uitspraak van de Hoge Raad over de behandeling van Duitse Sondervederzogen¹³.

Echter, vergeleken met 5 jaar geleden (2019) waren de opbrengsten in 2024 maar liefst 74 procent hoger. Ten opzichte van 10 jaar geleden, 2014, zijn de opbrengsten zelfs meer dan verdrievoudigd. Het aandeel van de vennootschapsbelasting in de Nederlandse schatkist is hierdoor sterk toegenomen. Terwijl de vennootschapsbelasting in 2014 nog ongeveer 6 procent van de totale belastinginkomsten uitmaakte, bedroeg dit aandeel in 2024 meer dan 10 procent. In 2023 stond Nederland op de vierde plaats in de ranglijst van de EU-landen wat betreft de omvang van de belastingeninkomsten op het inkomen of de winst van bedrijven, inclusief vermogenswinsten, als percentage van de totale belastinginkomsten¹⁴. Deze belastingeninkomsten op het inkomen of de winst van bedrijven omvatten naast de vennootschapsbelasting, de dividendbelasting betaald door bedrijven en de bronbelasting op rente en royalty's.

De stijging van de vennootschapsbelastingopbrengsten in de afgelopen jaren is deels te verklaren doordat bedrijven tijdens de coronacrisis in 2020 hun voorlopige aanslag mochten verlagen, wat leidde tot nabetalingen in de jaren daarna. Daarnaast hebben de gestegen energieprijzen, die tot hogere winsten leidden in de energiesector invloed gehad op de opbrengsten. In 2023 was er bovendien sprake van een tariefaanpassing in de vennootschapsbelasting. Ook hogere winsten in de bankensector door toegenomen beleidsrentes in 2022 en 2023 droegen bij aan de verdere toename van de inkomsten¹⁵.

Volgens het rapport 'Op drift of op koers' van de Expertgroep Realistisch Ramen is de raming van de vennootschapsbelasting door het Ministerie van Financiën de afgelopen jaren herhaaldelijk onderschat. Dit komt mede door de grote fluctuaties in gerealiseerde winsten en de mogelijkheid om verliezen te verrekenen, wat het lastig maakt om nauwkeurige schattingen te maken¹⁶. Zo verwachtte het ministerie in 2021 dat de vpb-inkomsten bijna 50 procent zouden dalen door de hoge verliezen van bedrijven in 2020, vergelijkbaar met de situatie in 2009 na de economische crisis. Echter, door de coronasteunmaatregelen bleek 2020 een goed jaar voor veel bedrijven. Samen met een sterk aantrekkende economie resulteerde dit in hogere inkomsten in 2021 dan in 2020.

De premies die werkgevers aan het Zorgverzekeringsfonds betalen zijn in 7 jaar tijd met 50 procent gestegen

In Nederland dragen werkgevers bij aan de zorgverzekeringspremies van hun werknemers via een inkomensafhankelijke bijdrage Zorgverzekeringswet (Zvw) aan het Zorgverzekeringsfonds. Deze bijdrage wordt door de werkgever betaald en is gebaseerd op het loon van de werknemer.

In totaal dragen werkgevers, inclusief de (semi)overheid (in de rol als werkgever), op deze manier jaarlijks ongeveer € 21,5 miljard bij aan de zorgkosten (schatting 2024).

Deze bijdrage neemt elk jaar toe als gevolg van de almaar stijgende zorgkosten. In zeven jaar tijd zijn de premies met bijna 50% procent gestegen. In zowel 2023 als 2024 was er sprake van een jaarlijkse stijging van 8% procent. Het beperken van de steeds verder doorstijgende zorgkosten is dus via de doorwerking in de bruto loonkosten ook vanuit het perspectief van het ondernemingsklimaat van groot belang.

Scope en methode: het Total Tax Contribution- raamwerk

Wat is het bedrijfsleven?

In onze analyse definiëren we het bedrijfsleven aan de hand van de standaard-bedrijfsclassificatie die organisaties zoals het CBS gebruiken om ondernemingen in te delen naar hun hoofdactiviteit. We rekenen de hoofdstukken A tot N in de SBI-classificatie tot het bedrijfsleven.²⁰ Hieronder valt ook de financiële sector. Wat erbuiten valt, zijn de overheid, onderwijs, gezondheidszorg, cultuur, sport en recreatie, belangen- en hobbyverenigingen, en persoonlijke dienstverlening (O tot U in de SBI-classificatie). Dit noemen we in dit rapport de (semi) publieke sector. IB-ondernemers vallen buiten de reikwijdte van dit rapport, omdat wij niet voldoende data hebben kunnen achterhalen om hun belastingbijdrage te berekenen.

Scope: het Nederlandse bedrijfsleven

Ons doel is om een totaalbeeld te krijgen van alle belastingen en premies die door het bedrijfsleven worden betaald en geïnd (zie kader links). Belastingen die door individuen worden betaald, zijn uitgesloten, inclusief de belastingen die individuele IB-ondernemers via de inkomstenbelasting afdragen. Hoewel het Nederlandse bedrijfsleven ook belastingen en premies in het buitenland betaalt, valt dit buiten de reikwijdte van ons onderzoek. De door het bedrijfsleven geïnde belasting die aan de EU wordt afgedragen, is wel meegenomen en wordt geschat op 4,5 miljard euro.

Methode: de totale belastingbijdrage van het bedrijfsleven

We volgen een raamwerk dat PwC heeft ontwikkeld om belastinginformatie toegankelijk te maken voor een breed publiek: het Total Tax Contribution-raamwerk (TTC).^{17, 18} Het TTC-model maakt een onderscheid tussen belastingen die het bedrijf zelf betaalt (dus daar als kosten neerslaan) en belastingen die namens overheden worden geïnd bij werknemers en klanten (zie ook pagina 8).¹⁹

Betaalde en geïnde belastingen en premies niet optellen

De geïnde en betaalde belastingen en premies in dit rapport kunnen niet bij elkaar opgeteld worden, omdat sommige belastingen zowel betaald als geïnd zijn (zie ook pagina 8 en 33).

De vijf 'P's'

Het Total Tax Contribution raamwerk onderscheidt vijf categorieën om belastingen en premies in te delen – de vijf 'P's'. Deze zijn zo genoemd om de vaak zeer verschillende belastingen tussen landen en/of bedrijven met elkaar te vergelijken.

1**Profit**

Winstbelastingen omvatten belastingen op bedrijfsinkomsten, winsten en kapitaalwinsten.

2**People**

Dit omvat betaalde en geïnde belastingen van bedrijven, die te maken hebben met (de arbeid van) mensen, waaronder loonbelasting en sociale zekerheidspremies.

3**Product**

Productbelastingen zijn belastingen en heffingen die worden geheven op de productie, de verkoop of het gebruik van goederen en diensten, inclusief btw, accijnzen en belastingen en heffingen die worden geheven op internationale handel en transacties.

4**Property**

Belastingen die geheven worden op de koop, de verkoop, het eigendom of het gebruik van (on)-roerend goed.

5**Planet**

Belastingen en heffingen die worden geheven op de levering, het gebruik of de consumptie van goederen of diensten die potentieel schadelijk zijn voor het milieu.

Wat is de totale belastingbijdrage van het Nederlandse bedrijfsleven?

40 betaalde belastingen en sociale premies tellen op tot 110 miljard euro²¹

€4,5 miljard

Bedrag aan belastinginkomsten dat naar de EU gaat.

Tabel 3 Totaal betaalde belastingen en premies in context

	2023	2024
Bedrag in € miljard	108	110
Aandeel van totale belastingen en premies	27%	25%
Aandeel van toegevoegde waarde van het bedrijfsleven	14%	14%
Uitgedrukt als percentage van de winst na belasting van het bedrijfsleven (excl. financiële instellingen)	38%	37%

- De totale 40 belastingen en sociale premies die in 2024 zijn betaald door het Nederlandse bedrijfsleven bedragen 110,1 miljard euro. Hiervan gaat ongeveer 4,5 miljard euro naar de EU-begroting en niet naar de begroting van de Nederlandse overheid. Dit bedrag bestaat uit douanerechten (3,6 miljard euro) en EU resolutiebelasting (0,9 miljard euro) die door de financiële sector wordt betaald.
- Het totale bedrag dat door het bedrijfsleven wordt betaald, is met 2,1 procent gestegen ten opzichte van 2023, toen het bedrag op 107,8 miljard euro lag. In 2022 was dit bedrag nog 98,8 miljard euro.
- De vennootschapsbelasting is de grootste categorie van alle betaalde belastingen, met een bedrag van 44,2 miljard euro, wat neerkomt op 40 procent van alle door het bedrijfsleven betaalde belastingen.
- In 2024 zagen we de grootste absolute stijgingen in betaalde belastingen bij het Arbeidsongeschiktheidsfonds werkgevers en het Zorgverzekeringsfonds werkgevers, met toenames van respectievelijk 1,7 miljard euro en 0,8 miljard euro. Aan de andere kant kende de vennootschapsbelasting de grootste daling, met een afname van 2,3 miljard euro.
- In totaal vormen de betaalde belastingen 25 procent van alle belastingen en premies die de overheid ontvangt.
- De totale betaalde belasting en premies bedragen 14 procent van de totale toegevoegde waarde en 37 procent van de winst na belastingen van het niet-financiële bedrijfsleven in 2024.²²
- De belastingen en sociale premies in de categorieën ‘people’ en ‘profit’ maken het grootste deel uit van alle betaalde belastingen (zie figuur 6).
- De door het bedrijfsleven betaalde belastingen omvatten ook belastingen in de categorieën ‘planet’, ‘product’ en ‘property’. Deze categorieën vertegenwoordigen een groot aantal belastingregelingen, goed voor 60 procent van alle regelingen die door het bedrijfsleven worden betaald. Echter, de opbrengst van deze regelingen vormt slechts een relatief klein deel van het totale betaalde bedrag, namelijk 17 procent.

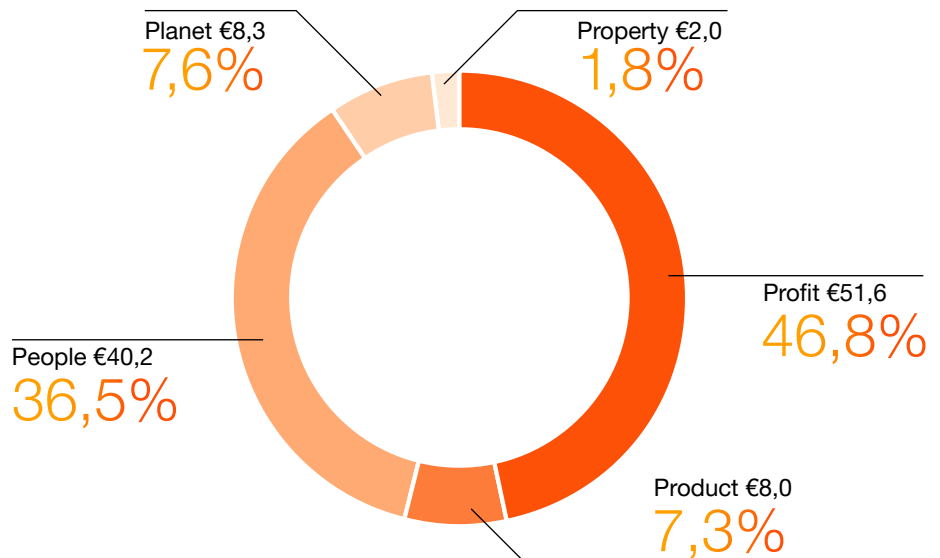
20

Aantal door het bedrijfsleven geïnde belastingen en premies.

Tabel 4 Aantal geïnde belastingen per categorie (de vijf P's)

Categorieën geïnde belastingen en premies	Aantal
Profit	0
Product	9
People	4
Planet	6
Property	1

Figuur 6 Betaalde belastingen en premies per categorie (de vijf 'P's') in 2024 in miljard euro

In totaal worden 20 belastingen en sociale premies geïnd die samen 184 miljard euro bedragen²³

- Bedrijven spelen een cruciale rol bij het innen van belastingen en sociale premies namens de overheid, waardoor de administratieve last voor de overheid wordt verminderd. In totaal innen bedrijven 20 verschillende belastingen en sociale premies, wat neerkomt op een bedrag van 184 miljard euro (2024). Dat is 42 procent van alle belastingen en sociale premies die de overheid binnen kreeg in 2024. Het totale geïnde bedrag is 5,1 procent hoger dan in 2023, toen het 175 miljard euro bedroeg.
- In absolute termen stegen de loonbelasting, btw en energiebelasting en opslag duurzame energie in 2024 het meest, met respectievelijk 4,1 miljard euro, 2,6 miljard euro en

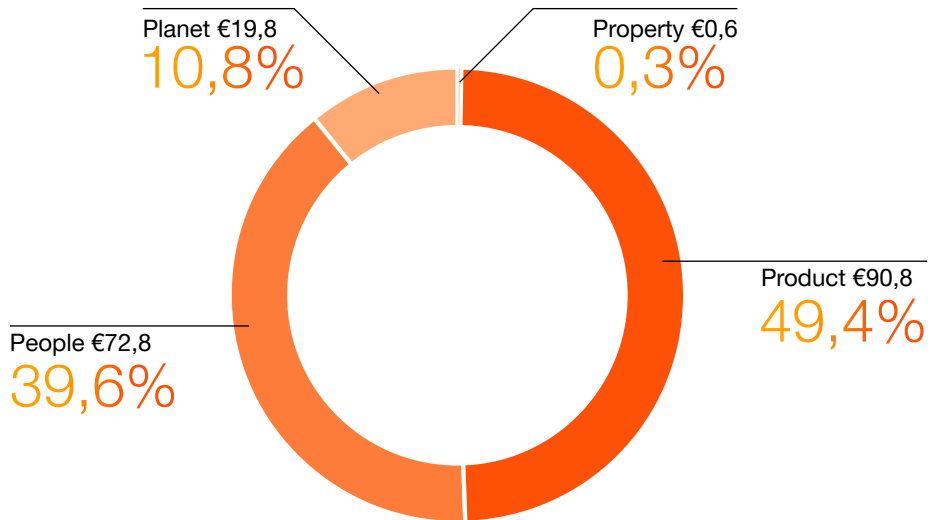
1,0 miljard euro. De grootste dalingen waren te zien bij het Fonds Langdurige Zorg individuen en het Algemeen Ouderdomsfonds individuen, met afnames van 0,5 miljard euro en 0,4 miljard euro.

- Van het geïnde bedrag zijn 3,6 miljard euro douanerechten, die naar de EU begroting gaan in plaats van de Nederlandse begroting.
- Het bedrag dat bedrijven innen, is 23 procent van de toegevoegde waarde van het bedrijfsleven en 62 procent van de winst na belastingen van het niet-financiële bedrijfsleven in 2024 (tabel 5).
- Het grootste deel van het bedrag aan geïnde belastingen valt onder de categorieën 'product' en 'people', terwijl een aanzienlijk kleiner deel onder 'planet' valt en nog minder onder 'property'.

Tabel 5 Totaal geïnde belastingen en sociale premies in context

	2023	2024
Bedrag in € miljard	175	184
Aandeel van totale belastingen en premies	43%	42%
Aandeel van toegevoegde waarde van het bedrijfsleven	23%	23%
Uitgedrukt als percentage van de winst na belasting van het bedrijfsleven (excl. financiële instellingen)	62%	62%

Figuur 7 Geïnde belastingen en premies per categorie (de vijf P's) in 2024 in miljard euro

We behandelen btw en accijnzen volledig als geïnde belastingen en niet als betaalde belastingen, wat betekent dat de belastingbijdrage van het bedrijfsleven wordt onderschat.

Btw

Btw is een consumptiebelasting die in de hele EU wordt geheven over de toegevoegde waarde van goederen en diensten. Deze is van toepassing op vrijwel alle goederen en diensten die worden gekocht en verkocht voor gebruik of consumptie in de EU. Goederen die worden verkocht voor export of diensten die aan klanten in het buitenland worden verkocht, zijn doorgaans niet onderworpen aan Nederlandse btw.²⁴

We behandelen btw als geïnde belastingen en niet als betaalde belastingen. In werkelijkheid wordt echter een aanzienlijk deel van de totale btw-inkomsten betaald door bedrijven die geen recht heeft op teruggave van de betaalde btw, zoals banken en verzekeraars.²⁵ Deze bedrijven dragen een significant deel van de totale btw-opbrengst bij. Omdat we niet beschikken over de juiste, nauwkeurige data, beschouwen we btw in deze studie als geïnd.

Accijnzen

Om dezelfde reden behandelen we alle accijnzen als geïnde belastingen en niet als betaalde belastingen. In de praktijk dragen consumenten (individueën) het grootste deel van de kosten die voortvloeien uit accijnzen. Echter, soms zijn bedrijven zelf de eindconsument en dragen zij de accijnzen, zoals bij brandstof voor zakelijke reizen. Omdat we geen gegevens hebben om te onderscheiden wanneer accijnzen door consumenten of bedrijven worden betaald, beschouwen we accijnzen in deze studie als geïnde belastingen.

Bijlagen

Verklarende woordenlijst	25
Wat is een belasting?	26
Belastingen en sociale premies in scope	27
Wijzigingen in belastingen en sociale premies binnen het bereik van het bedrijfsleven	31
Methodologische benadering van de berekeningen	32
Endnotes	35

Verklarende woordenlijst

Andere betalingen aan de overheid

Dit zijn betalingen aan de overheid voor een recht of activa die het bedrijf gebruikt om olie, gas en andere mineralen te exploreren of te winnen op land. Hieronder vallen mijnbouwheffingen, royalty's en licentierechten etc.

De verschillende soorten belastingen (de vijf 'P's') in het Total Tax Contribution-raamwerk

- **Profit**
Winstbelastingen omvatten belastingen op bedrijfsinkomsten, winsten en kapitaalwinsten.
- **People**
Dit betreft belastingen die bedrijven betalen en innen, die te maken hebben met (de arbeid van) mensen, zoals loonbelasting en sociale zekerheidspremies.
- **Product**
Productbelastingen zijn belastingen en heffingen op de productie, de verkoop of het gebruik van goederen en diensten. Dit omvat btw, accijnzen en belastingen en heffingen op internationale handel en transacties.
- **Property**
Belastingen die worden geheven op de koop, de verkoop, het eigendom of het gebruik van (on)- roerend goed.
- **Planet**
Milieubelastingen en -heffingen op de levering, het gebruik of de consumptie van goederen of diensten die schadelijk kunnen zijn voor het milieu.

Betaalde belastingen

De door bedrijven betaalde belastingen zijn bedrijfskosten en beïnvloeden de financiële resultaten.

Geïnde belastingen

De door bedrijven geïnde belastingen zijn geen directe kosten voor het bedrijf zelf, maar worden namens de overheid bij anderen geïnd. Het beheer van deze geïnde belastingen door bedrijven brengt echter wel administratieve kosten met zich mee.

Total Tax Contribution

Het totaal aan geïnde en betaalde belastingen.

Distributed value

Een maatstaf voor de waarde die het bedrijf creëert (en verdeelt), waaronder nettolonen, betaalde en geïnde belastingen, rente en winsten die binnen het bedrijf blijven (voor dividenden en herinvesteringen).

Wat is een belasting?

De bekendste belasting voor het bedrijfsleven is waarschijnlijk de winstbelasting, oftewel de vennootschapsbelasting. Naast deze belasting betalen bedrijven ook diverse andere belastingen en heffingen aan de overheid, zoals loonbelasting en sociale premies, onroerendgoedbelasting, brandstofaccijnzen en btw. Er zijn ook sectorspecifieke belastingen voor banken en de mijnbouw.²⁶

Er zijn ook andere betalingen die een bedrijf aan de overheid kan doen, maar die niet als belasting worden benoemd of gecategoriseerd. Daarom hanteert de TTC-methodologie een definitie van belasting gebaseerd op de classificatie van de OESO²⁷. Volgens deze definitie is belasting een ‘verplichte betaling aan de overheid waar niet een directe tegenprestatie tegenover staat’.

Betalingen voor rechten of activa, zoals licenties, royalty's en het recht op olie- of gaswinning, vallen onder die andere categorie ‘andere betalingen aan de overheid’. Het verschil met belastingbetalingen ligt in het directe voordeel dat een bedrijf uit deze betalingen haalt. Hoewel het aannemelijk is dat elk individu of bedrijf iets terugkrijgt voor alle belastingen, meestal in de vorm van openbare diensten, staan de voordelen die de overheid biedt doorgaans niet in een evenredige verhouding tot de betaling.²⁸

Op basis van de OESO-classificatie, is de definitie van belasting in het Total Tax Contribution-raamwerk²⁹ als volgt:

- Een belasting is een betaling door een individu of bedrijf aan de rijksoverheid, provinciale of lokale overheid, ook die betaald worden aan een tussenpersoon zoals de Belastingdienst. Niet inbegrepen zijn niet-overheidsinstanties, welzijnsinstellingen, sociale verzekeringen die buiten de overheid vallen en betalingen aan vakbonden.
- Een belasting is verplicht – je kunt er niet van afzien.
- Een belasting is geen vergoeding voor een recht of goed dat in het bedrijf wordt gebruikt, zoals huur of licentierechten.
- Een betaling voor het recht om olie, gas of andere mineralen te exploreren of te winnen is geen belasting.
- Een belasting kent geen tegenprestatie, in die zin dat de voordelen die de overheid de belastingbetaler biedt, normaal gesproken niet in evenredige verhouding staan tot de betaling.
- Boetes en sancties voor een (fiscale) overtreding zijn geen belasting.

Belastingen en sociale premies in scope

De onderstaande tabel toont de totale inkomsten die de Nederlandse overheid ontvangt uit belastingen en sociale premies. In 2023 bedroegen deze inkomsten 412 miljard euro, en in 2024 is dit bedrag aanzienlijk gestegen tot 437 miljard euro. Het bedrag van 437 miljard euro gaat niet in z'n geheel naar de schatkist en sociale fondsen omdat er ook afdrachten aan de EU plaatsvinden. De geschatte betalingen aan de EU die in Nederland worden geïnd, bedragen 4,5 miljard euro in 2024 en 4,3 miljard euro in 2023.

De tabel geeft ook de verdeling van de ontvangen belastingen en sociale premies weer: in 2024 bestaat het bedrag van 437 miljard euro uit 69 procent belastingen en 31 procent sociale premies, en in 2023 is deze verdeling hetzelfde voor het bedrag van 412 miljard euro. Voor veel belastingen en sociale premies kunnen we de geschatte gegevens voor 2024 direct gebruiken. Op het moment van schrijven waren echter nog niet alle belasting- en sociale premiegegevens over 2024 beschikbaar. In die gevallen gaan we ervan uit dat het relatieve aandeel dat het bedrijfsleven per belastingcategorie betaalt in 2024 gelijk zal blijven aan dat in 2023 (zie kolom 'Aannames voor de berekening' in tabel 7).

Tabel 6 Totale overheidsinkomsten uit belastingen en sociale premies

Categorie	Scope	Bedrag in 2023 (in € miljoen)	Bedrag in 2024 (in € miljoen)	Bron
Totale inkomsten belastingen en sociale premies (inclusief belastingen betaald aan de EU)	Nederlandse overheid en EU	€ 411.710	€ 437.156	CBS en Eurostat
Belastingen afgedragen aan de EU (invoerrechten en EU-specifieke belastingen)	EU	€ 4.283	€ 4.548	Eurostat
Totaal belastingen en wettelijke premies	Nederlandse overheid	€ 407.427	€ 432.608	CBS
Totaal belastingen	Nederlandse overheid	€ 278.225	€ 297.267	CBS
Totaal wettelijke premies	Nederlandse overheid	€ 129.202	€ 135.341	CBS

Tabel 7 Alle belastingen en sociale premies die door het bedrijfsleven zijn geïnd en betaald vormen de totale belastingbijdrage in 2024.

Belasting-categorie	Sub-categorie	Welke van de vijf p's?	Geïnde belasting	Betaalde belasting	Totale opbrengst in 2023 (miljoen euro)	Totale opbrengst in 2024 (miljoen euro)	Betaald door het bedrijfsleven in 2023 (miljoen euro)	Betaald door het bedrijfsleven in 2024 (miljoen euro)	Aannames voor de berekening	Data-scope	Data-bron
Inkomsten-belasting	Vennootschaps-belasting	Profit		x	47.514	45.175	46.463	44.175	In 2024 heeft het bedrijfsleven hetzelfde aandeel in de volledige opbrengst als in 2022	Sectordata (SBI A-N)	CBS
Premies	Arbeids-ongeschiktheidsfonds (Aof) werkgevers	People		x	20.321	23.310	12.473	14.191	In 2024 heeft het bedrijfsleven hetzelfde aandeel in de volledige opbrengst als in 2023	Alle bedrijven (SBI A-U)	Eurostat
Premies	Zorgverzekeringsfonds (Zvf) werkgevers	People		x	20.021	21.527	12.289	13.105	In 2024 heeft het bedrijfsleven hetzelfde aandeel in de volledige opbrengst als in 2023	Alle bedrijven (SBI A-U)	Eurostat
Premies	Algemeen Werkloosheidsfonds (Awf) werkgevers	People		x	9.503	10.108	9.503	10.108	Het bedrijfsleven betaalt het volledige bedrag van deze belasting	Alle bedrijven (SBI A-U)	CBS
Overige belastingen	Dividend-belasting (waarvan betaald door bedrijven)	Profit		x	4.571	4.405	4.571	4.405	In 2024 is aandeel van het bedrijfsleven gelijk aan het gemiddelde aandeel in de periode 2018-2022	Alle bedrijven (SBI A-U)	Eurostat
Overige belastingen	Assurantie-belasting	Product	x	x	3.666	3.932	3.666	3.932	Het bedrijfsleven betaalt en int het volledige bedrag van deze belasting	Alle bedrijven (SBI A-U)	CBS
Overige belastingen	Energie-belasting en opslag duurzame energie	Planet	x	x	8.506	9.533	3.258	3.651	In 2024 heeft het bedrijfsleven hetzelfde aandeel in de volledige opbrengst als in 2023	Sectordata (SBI A-N)	CBS
Invoerrechten	Invoerrechten	Product	x	x	3.393	3.603	3.393	3.603	Het bedrijfsleven betaalt en int het volledige bedrag van deze belasting	Alle bedrijven (SBI A-U)	Eurostat
Overige belastingen	Emissierechten	Planet	x	x	1.159	1.660	1.154	1.653	In 2024 heeft het bedrijfsleven hetzelfde aandeel in de volledige opbrengst als in 2023	Sectordata (SBI A-N)	CBS
Premies	Werkhervattingsskas (Wvk) werkgevers	People		x	2.176	2.036	1.336	1.239	In 2024 heeft het bedrijfsleven hetzelfde aandeel in de volledige opbrengst als in 2023	Alle bedrijven (SBI A-U)	Eurostat
Overige belastingen	Motorrijtuigenbelasting en provinciale opcenten (producentendeel+consumentendeel)	Planet		x	6.370	6.749	1.093	1.158	In 2024 heeft het bedrijfsleven hetzelfde aandeel in de volledige opbrengst als in 2023	Sectordata (SBI A-N)	CBS
Premies	Uniforme opslag kinderopvang (Aof) werkgevers	People		x	1.570	1.701	964	1.036	De berekening is gebaseerd op het percentage werknemers in het bedrijfsleven (SBI A-N)	Alle bedrijven (SBI A-U)	CBS
Overige belastingen	EU resolutie-heffing	Profit		x	890	945	890	945	Het bedrijfsleven betaalt het volledige bedrag van deze belasting	Alle bedrijven (SBI A-U)	Eurostat
Overige belastingen	Onroerendesaakbelasting (producentendeel)	Property		x	5.211	5.587	929	944	De berekening is gebaseerd op het aandeel van niet-residentieel vastgoed in het totale vastgoed	Alle bedrijven (SBI A-U)	CBS
Inkomsten-belasting	Kansspelbelasting (producentendeel)	Profit		x	949	1.000	778	820	In 2024 heeft het bedrijfsleven hetzelfde aandeel in de volledige opbrengst als in 2023	Alle bedrijven (SBI A-U)	Eurostat
Overige belastingen	Belasting personenauto's en motorrijtuigen	Planet		x	1.425	1.382	823	798	In 2024 heeft het bedrijfsleven hetzelfde aandeel in de volledige opbrengst als in 2023	Sectordata (SBI A-N)	CBS
Overige belastingen	Overdrachtsbelasting	Property		x	3.050	3.820	544	646	De berekening is gebaseerd op het aandeel van niet-residentieel vastgoed in het totale vastgoed	Alle bedrijven (SBI A-U)	CBS

Belasting-categorie	Sub-categorie	Welke van de vijf p's?	Geïnde belasting	Betaalde belasting	Totale opbrengst in 2023 (miljoen euro)	Totale opbrengst in 2024 (miljoen euro)	Betaald door het bedrijfsleven in 2023 (miljoen euro)	Betaald door het bedrijfsleven in 2024 (miljoen euro)	Aannames voor de berekening	Data-scope	Data-bron
Overige belastingen	Banken-belasting (regulier)	Profit		x	458	601	458	601	Het bedrijfsleven betaalt het volledige bedrag van deze belasting	Alle bedrijven (SBI A-U)	CBS
Overige belastingen	Loon-kosten-heffing	People		x	898	722	608	483	De berekening is gebaseerd op het aandeel van het bedrijfsleven in de totale beloningen van werknemers	Alle bedrijven (SBI A-U)	CBS
Overige belastingen	Verpakkingenbelasting	Product		x	403	436	403	436	Het bedrijfsleven betaalt het volledige bedrag van deze belasting	Alle bedrijven (SBI A-U)	CBS
Overige belastingen	Omslagheffing waterschappen (producentendeel+consumentendeel)	Property		x	1.878	2.080	335	352	De berekening is gebaseerd op het aandeel van niet-residentieel vastgoed in het totale vastgoed	Alle bedrijven (SBI A-U)	CBS
Overige belastingen	Heffingen op waterverontreiniging (producentendeel + consumentendeel)	Planet		x	1.592	1.789	283	318	In 2024 heeft het bedrijfsleven hetzelfde aandeel in de volledige opbrengst als in 2023	Sector-data (SBI A-N)	CBS
Overige belastingen	Heffing deposito-garantiestelsel	Profit		x	569	292	569	292	Het bedrijfsleven betaalt het volledige bedrag van deze belasting	Alle bedrijven (SBI A-U)	CBS
Overige belastingen	Vlieg-belasting	Planet	x	x	639	746	245	286	In 2024 heeft het bedrijfsleven hetzelfde aandeel in de volledige opbrengst als in 2023	Sector-data (SBI A-N)	CBS
Overige belastingen	Riool-rechten (producentendeel + consumentendeel)	Planet		x	1.826	1.954	218	233	In 2024 heeft het bedrijfsleven hetzelfde aandeel in de volledige opbrengst als in 2023	Sector-data (SBI A-N)	CBS
Overige belastingen	Eenmalige heffingen energie-sector	Profit		x	0	179	0	179	Het bedrijfsleven betaalt het volledige bedrag van deze belasting	Alle bedrijven (SBI A-U)	CBS
Overige belastingen	Afvalstoffenbelasting (Rijk)	Planet		x	253	258	167	170	In 2024 heeft het bedrijfsleven hetzelfde aandeel in de volledige opbrengst als in 2023	Sector-data (SBI A-N)	CBS
Overige belastingen	Bronbelasting op rente en royalty's	Profit		x	106	123	106	123	Het bedrijfsleven betaalt het volledige bedrag van deze belasting	Alle bedrijven (SBI A-U)	CBS
Overige belastingen	Heffing op project-ontwikkelaars	Property		x	131	65	131	65	Het bedrijfsleven betaalt het volledige bedrag van deze belasting	Alle bedrijven (SBI A-U)	CBS
Overige belastingen	Voorraadheffing aardolie producten	Product		x	105	98	54	50	In 2024 heeft het bedrijfsleven hetzelfde aandeel in de volledige opbrengst als in 2023	Sector-data (SBI A-N)	CBS
Overige belastingen	Reclamebelasting	Profit		x	33	38	33	38	Het bedrijfsleven betaalt het volledige bedrag van deze belasting	Alle bedrijven (SBI A-U)	CBS
Overige belastingen	Heffing Bedrijven Investeringszone (BIZ)	Property		x	20	18	20	18	Het bedrijfsleven betaalt het volledige bedrag van deze belasting	Alle bedrijven (SBI A-U)	CBS
Overige belastingen	Diergezondheidsheffing	Planet		x	25	18	25	18	Het bedrijfsleven betaalt het volledige bedrag van deze belasting	Alle bedrijven (SBI A-U)	CBS
Overige belastingen	Grondwaterheffing provincies	Planet		x	13	17	9	12	In 2024 heeft het bedrijfsleven hetzelfde aandeel in de volledige opbrengst als in 2023	Sector-data (SBI A-N)	CBS
Overige belastingen	Leidingwaterbelasting	Planet		x	313	343	9	10	In 2024 heeft het bedrijfsleven hetzelfde aandeel in de volledige opbrengst als in 2023	Sector-data (SBI A-N)	CBS
Overige belastingen	Mestoverschot-heffing rijk	Planet	x	x	11	9	11	9	Het bedrijfsleven betaalt en int het volledige bedrag van deze belasting	Alle bedrijven (SBI A-U)	CBS

Belasting-categorie	Sub-categorie	Welke van de vijf p's?	Geïnde belasting	Betaalde belasting	Totale opbrengst in 2023 (miljoen euro)	Totale opbrengst in 2024 (miljoen euro)	Betaald door het bedrijfsleven in 2023 (miljoen euro)	Betaald door het bedrijfsleven in 2024 (miljoen euro)	Aannames voor de berekening	Data-scope	Data-bron
Overige belastingen	Geluids-heffing burger-luchtvaart	Planet		x	1	1	1	1	In 2024 heeft het bedrijfsleven hetzelfde aandeel in de volledige opbrengst als in 2023	Sector-data (SBI A-N)	CBS
Inkomsten-belasting	Loon-belasting	People	x		*75.267 (50.947)	*82.299 (55.087)	0	0	De berekening is gebaseerd op het aandeel van het bedrijfsleven in de totale beloningen van werknemers	Alle bedrijven (SBI A-U)	CBS
Btw	Belasting over toe-gevoegde waarden (BTW)	Product	x		75.920	78.531	0	0	Het bedrijfsleven int het volledige bedrag van deze belasting	Alle bedrijven (SBI A-U)	CBS
Accijns	Verbruiks-belasting op alcoholvrije dranken	Product	x		283	612	0	0	Het bedrijfsleven int het volledige bedrag van deze belasting	Alle bedrijven (SBI A-U)	CBS
Accijns	Accijns op benzine	Planet	x		4.237	4.527	0	0	Het bedrijfsleven int het volledige bedrag van deze belasting	Alle bedrijven (SBI A-U)	CBS
Accijns	Accijns op overige minerale oliën	Planet	x		3.130	3.339	0	0	Het bedrijfsleven int het volledige bedrag van deze belasting	Alle bedrijven (SBI A-U)	CBS
Overige belastingen	Toeristen-belasting	Property	x		455	572	0	0	Het bedrijfsleven int het volledige bedrag van deze belasting	Alle bedrijven (SBI A-U)	CBS
Accijns	Accijns op bier	Product	x		380	447	0	0	Het bedrijfsleven int het volledige bedrag van deze belasting	Alle bedrijven (SBI A-U)	CBS
Accijns	Accijns op wijn en andere mousserende	Product	x		284	311	0	0	Het bedrijfsleven int het volledige bedrag van deze belasting	Alle bedrijven (SBI A-U)	CBS
Accijns	Accijns op tussen-producten	Product	x		17	19	0	0	Het bedrijfsleven int het volledige bedrag van deze belasting	Alle bedrijven (SBI A-U)	CBS
Accijns	Accijns op alcohol	Product	x		372	373	0	0	Het bedrijfsleven int het volledige bedrag van deze belasting	Alle bedrijven (SBI A-U)	CBS
Overige belastingen	Kolen-belasting	Planet		x	0	0	0	0	Het bedrijfsleven betaalt het volledige bedrag van deze belasting	Alle bedrijven (SBI A-U)	CBS
Overige belastingen	Baat-belasting	Property		x	0	0	0	0	Het bedrijfsleven betaalt het volledige bedrag van deze belasting	Alle bedrijven (SBI A-U)	CBS
Premies	Sectorfondsen (Sfn) werkgevers	People		x	1	0	1	0	In 2024 heeft het bedrijfsleven hetzelfde aandeel in de volledige opbrengst als in 2023	Alle bedrijven (SBI A-U)	CBS
Premies	Algemeen Nabestaandenfonds (Anw) individuen	People	x		*169 (78)	*158 (72)	0	0	Het bedrijfsleven int het deel van deze belasting dat door werknemers wordt gedragen	Alle bedrijven (SBI A-U)	CBS
Accijns	Accijns op tabak	Product	x		3.129	2.990	0	0	Het bedrijfsleven int het volledige bedrag van deze belasting	Alle bedrijven (SBI A-U)	CBS
Premies	Algemeen Ouderdomsfonds (AOW) individuen	People	x		*24.240 (11.167)	*23.443 (10.730)	0	0	Het bedrijfsleven int het deel van deze belasting dat door werknemers wordt gedragen	Alle bedrijven (SBI A-U)	CBS
Premies	Fonds Langdurige Zorg (FLZ) individuen	People	x		*15.967 (7.356)	*15.063 (6.894)	0	0	Het bedrijfsleven int het deel van deze belasting dat door werknemers wordt gedragen	Alle bedrijven (SBI A-U)	CBS

* Bedragen tussen haakjes zijn de door het bedrijfsleven geïnde bedragen, de andere bedragen zijn de totale opbrengsten voor de overheid

Wijzigingen in belastingen en sociale premies binnen het bereik van het bedrijfsleven

Het aantal belastingen en sociale premies dat binnen het bereik van het bedrijfsleven valt is 54. Ten opzichte van het rapport van vorig jaar vallen in dit rapport twee ‘nieuwe’ belastingen binnen het bereik van het bedrijfsleven, terwijl twee belastingen niet meer van toepassing zijn. De twee toegevoegde belastingen zijn:

- Heffing op projectontwikkelaars: ten opzichte van vorig jaar heeft het CBS ‘heffing op projectontwikkelaars’ aan het overzicht met belastingen toegevoegd, omdat het CBS deze sinds juni 2024 als een vermogensheffing registreert.
- Verpakkingenbelasting: het CBS heeft in het overzicht met belastingen ook bedragen voor ‘verpakkingenbelasting’ opgenomen, omdat deze afvalbeheersbijdrage sinds juni 2024 als belasting registreert. Dat was in het overzicht van vorig jaar nog niet het geval.

De twee verwijderde belastingen zijn:

- EU-heffingen op voedingsmiddelen: volgens het laatste Eurostat overzicht met belastingen en sociale premies in Nederland zijn de ‘EU-heffingen op voedingsmiddelen’ niet van toepassing. In eerdere Eurostat overzichten waren wel bedragen voor deze heffingen opgenomen.
- Arbeidsongeschiktheidsfonds (Aof) individuen. Deze premie wordt niet betaald door het bedrijfsleven.

Methodologische benadering van de berekeningen

Hoe we omgaan met schattingen

Om te bepalen welke belastingen worden betaald en geïnd, baseren we ons op gegevens van het CBS, Eurostat, en onze eigen ervaring en deskundige beoordeling. De tabel op pagina's 28, 29 en 30 toont de bedragen die de overheid heeft geïnd in elke belasting- en betalingscategorie, evenals de bedragen die het bedrijfsleven volgens onze schattingen heeft betaald.

Voor veel belastingen geldt dat alleen het bedrijfsleven deze betaalt, waardoor we het volledige bedrag aan het bedrijfsleven kunnen toerekenen. Bij gemengde belastingen, zoals dividendbelastingen, bepaalde onroerendgoedbelastingen en sommige sociale premies, nemen we het door het bedrijfsleven betaalde deel op wanneer de gegevens beschikbaar zijn. Als deze gegevens niet beschikbaar zijn, berekenen we dit aandeel op basis van aannames die in de tabel staan beschreven en hieronder worden toegelicht.

De data waarop we ons baseren

Voor sommige belastingen en betalingen zijn geen gegevens op sectorniveau beschikbaar. Wanneer deze gegevens wel beschikbaar zijn, gebruiken we ze. Als dat niet het geval is, nemen we alle bedrijven mee, inclusief sectoren buiten de traditionele bedrijfssectorindeling (SBI A-N), zoals culturele en recreatiebedrijven. Macro-economisch gezien is dit verschil echter verwaarloosbaar. Zo bedroeg de afdracht van vennootschapsbelasting op basis van gegevens op bedrijfstakniveau 44,2 miljard euro in 2024, terwijl dit 45,2 miljard euro was wanneer alle bedrijven werden meegenomen.

Berekeningen onroerendezaakbelastingen

Voor het schatten van de onroerendezaakbelasting en de omslagheffing waterschappen schatten we de belasting naar rato van de totale waarde van woningen en niet-woningen op basis van CBS-gegevens (inschatting voor 2024: 83,1 procent betaald door particulieren en 16,9 procent betaald door bedrijven). Voor het schatten van de overdrachtsbelasting gebruiken we dezelfde aanname als hierboven, omdat er geen verkoopgegevens van zakelijk onroerend goed beschikbaar zijn.

Berekeningen sociale premies

Sociale fondsen zoals het arbeidsongeschiktheidsfonds en zorgverzekeringsfonds zijn geïmplementeerd. De werkgever betaalt deze premies, ze gaan via de schatkist, maar komen in het betreffende fonds terecht. Het bedrijfsleven int premies voor de werknemersverzekeringen en draagt deze vervolgens af aan de overheid.

We behandelen deze als geïnde belastingen:

- Algemeen Nabestaandenfonds (Anw)*,
- Algemeen Ouderdomsfonds (AOW)*,
- Fonds Langdurige Zorg (FLZ)*.

Daarnaast betaalt het bedrijfsleven premies voor werknemers. Hieronder vallen de werkgeversbijdragen voor:

- Arbeidsongeschiktheidsfonds (Aof)**,
- Zorgverzekeringsfonds (Zvf)**,
- Algemeen Werkloosheidsfonds (Awf),
- Sectorfondsen (Sfn)**,
- Werkhervattingskas (Whk)**,
- Premieopslag kinderopvang (opslag op Aof)**.

* Omdat betalingen aan deze drie fondsen niet alleen door werknemers worden gedaan, maar door alle belastingplichtige individuen, vermenigvuldigen we het totale bedrag dat de overheid uit deze fondsen ontvangt met het percentage van de netto-arbeidsparticipatie en het aandeel van werknemers in het bedrijfsleven (SBI A-N) om betalingen door werknemers uit andere sectoren uit te sluiten.³⁰

** Premies voor deze fondsen worden ook betaald door werkgevers in de (semi) publieke sector. Wij hebben ernaar gestreefd om alleen de door het bedrijfsleven betaalde premies te laten zien en dus die van de (semi)publieke sector uit te sluiten. Dit hebben we gedaan door het totale bedrag aan premies in deze fondsen te vermenigvuldigen met het percentage werknemers in het bedrijfsleven (SBI A-N).³¹

Toegerekende sociale premies

Het bedrijfsleven betaalt ook 5,8 miljard euro aan zogenoemde toegerekende sociale premies. Dit behelst loon bij ziekte, ontslagvergoedingen en tegemoetkomingen in de ziektekosten. Deze rechtstreekse uitkeringen aan (voormalig) werknemers zijn loon, maar worden door het CBS ook gezien als sociale uitkeringen. Wij hebben ervoor gekozen deze niet aan te merken als belastingen of sociale premies. Deze toegerekende sociale premies zijn echter wel opgenomen in de 'distributed value' van het bedrijfsleven.³²

Waarom we geïnde en betaalde belasting niet bij elkaar optellen?

In dit rapport kunnen de bedragen aan geïnde en betaalde belastingen en premies niet bij elkaar worden opgeteld. Dit komt doordat sommige belastingen zowel geïnd als betaald worden.

Om de totale belastingbijdrage, betaald dan wel geïnd, te berekenen, hebben we een correctie gemaakt.

Wat hebben we gedaan?

- Uit het totale bedrag aan betaalde belastingen en sociale premies (110,1 miljard euro) halen we de belastingen en premies die zowel geïnd als betaald worden (13,1 miljard euro). We krijgen dan een gecorrigeerd geïnd bedrag van 97,0 miljard euro.
- Vervolgens tellen we bij dit bedrag van 97,0 miljard euro op het totale bedrag dat het Nederlandse bedrijfsleven int voor de Nederlandse schatkist, de sociale fondsen en de EU: 184,0 miljard euro. Die optelling is 281 miljard euro.

Tabel 7 Overzicht van betaalde, geïnde en betaalde en geïnde belastingen

	Betaald in € miljard (X)	Geïnd in € miljard (Y)	Betaald en geïnd in € miljard (X+Y)
Totale Belastingbijdrage van het Nederlandse bedrijfsleven	97,0	184,0	281,0
Totaalbedrag belastingen en sociale premies voor NL en EU (A+B+C+D)	110,1	184,0	294,1
Totaalbedrag belastingen en deel sociale premies (NL en EU) dat of betaald of geïnd is (B+D)	97,0	164,5	261,5
Totaalbedrag belastingen en sociale premies dat zowel geïnd als betaald is (NL en EU) (A+C)	13,1	19,5	32,6
Totaalbedrag NL-belastingen en sociale premies (C+D)	105,6	180,4	285,9
Bedrag NL-belastingen en sociale premies die of betaald of geïnd zijn (D)	96,0	164,5	260,5
Bedrag NL-belastingen en sociale premies die zowel geïnd als betaald zijn (C)	9,5	15,9	25,4
Totaalbedrag EU-belastingen (A+B)	4,5	3,6	8,2
EU-belastingen die of betaald of geïnd zijn (B)	0,9		0,9
EU-belastingen die zowel geïnd als betaald zijn (A)	3,6	3,6	7,2

Wijzigingen in cijfers belastingopbrengsten ten opzichte van het rapport van vorig jaar

Voor dit rapport hebben we de cijfers voor 2023 opnieuw berekend. Door aanpassingen in de cijfers en een revisie van de Nationale rekeningen door het CBS, aanpassingen in de cijfers van Eurostat en voortschrijdend inzicht, wijken de cijfers in dit rapport af van de cijfers die in het rapport van vorig jaar zijn opgenomen. In de onderstaande tabel hebben we de cijfers van het rapport van vorig jaar en die van het rapport van dit jaar naast elkaar gezet.

Tabel 8 Totale belasting- en premieopbrengsten en bijdrage van Nederlandse bedrijfsleven in miljard euro– vergelijking cijfers rapporten 2024 en 2025

	Rapport 2024	Rapport 2025
	Cijfers 2023	Cijfers 2023
Totale belastingopbrengsten overheid	404	412
Waarvan belastingen	278	283
Waarvan sociale premies	126	129
Door het bedrijfsleven betaalde belastingen	113	108
Door het bedrijfsleven geïnde belastingen	199	175

Endnotes

- 1 PwC (2025): 28th CEO Survey.
- 2 Een klein deel van de loonbelasting bestaat uit de zogenoemde eindheffing, deze komt wel voor rekening van de werkgever. De eindheffing merken we daarom aan als betaalde belasting.
- 3 Eurostat (2024): Tax revenue statistics; CBS (2025): Overheid; ontvangen belastingen en wettelijke premies. Dit bedrag omvat de totale belastingen en wettelijke premies (definitie van het CBS) die de Nederlandse overheid ontvangt, in totaal 432,6 miljard euro. Daarnaast zijn geraamde betalingen aan de EU (4,5 miljard euro) inbegrepen.
- 4 CBS (2025): Consumentenprijzen; prijsindex 2015=100. CBS (2025): Bbp, productie en bestedingen; kwartalen, mutaties, nationale rekeningen.
- 5 De 110 miljard euro die we hier noemen is waarschijnlijk een onderschatting. Dat komt bijvoorbeeld omdat we de btw volledig behandelen als geïnde belasting en niet als betaalde belasting. In de praktijk wordt een deel van de totale btw-opbrengst betaald door bedrijven die geen recht hebben op teruggave van betaalde btw, zoals banken en verzekeraars. Wij hebben echter geen data kunnen achterhalen die onderscheid maken tussen het betaalde en het geïnde deel (zie ook pagina 23). Ook het uitsluiten van de zogenoemde IB-ondernemers door het gebrek aan gedetailleerde inkomstenbelastinggegevens leidt tot een onderschatting, omdat de IB-ondernemers onmiskenbaar bijdragen aan de opbrengst inkomstenbelasting, getuige het budgettaire beslag van de MKB-winstvrijstelling van 2,3 miljard euro (2023, Nota over de toestand van 's Rijks Financiën).
- 6 Voor dit rapport hebben we de cijfers voor 2023 opnieuw berekend. Deze cijfers wijken af van die in het rapport van vorig jaar zijn opgenomen. Voor meer informatie zie bijlage 'Wijzigingen in cijfers belastingopbrengsten ten opzichte van het rapport van vorig jaar'.
- 7 CBS (2024): bbp, productie en bestedingen; kwartalen, mutaties, nationale rekeningen.
- 8 Rijksfinanciën (2023): Miljoenennota.
- 9 NOS (2023) Dit zijn de plannen, plannetjes en vooruitzichten van Prinsjesdag
- 10 In het totale bedrag van de 'distributed value' hebben we de geïnde en betaalde belastingen en premies opgeteld en gecorrigeerd voor dubbele belastingen (zie ook pagina 8). Die correctie is niet mogelijk bij het separaat weergeven van de geïnde en de betaalde belasting. De bedragen in de figuur tellen daarom niet op tot 793 miljard euro.
- 11 We volgen het raamwerk van PwC UK (2024): 2024 Total Tax Contribution survey for the 100 Group. Schatting op basis van CBS (2023 en 2025): Financiën, alle ondernemingen; niet-financiële sector, SBI 2008 en Kerngegevens sectoren; nationale rekeningen, niet-financiële vennootschappen. De winst na belastingen in 2024 is geschat op basis van het 2022 cijfer van het CBS en is exclusief financiële instellingen. Het netto-rentecijfer van het bedrijfsleven is van 2022 en is eveneens exclusief financiële instellingen. Omdat 'lonen en salarissen' in de CBS-gegevens ook de inkomstenbelasting en de door werkgevers geïnde sociale premies omvatten, trekken we de inkomstenbelasting, werknemersbijdragen aan het Algemeen Nabestaandenfonds (Anw), Algemeen Ouderdomsfonds (AOW) en het Fonds Langdurige Zorg (FLZ) af van 'lonen en salarissen'.
- 12 Let bij het vergelijken van figuur 3 en 4 op de verticale as die bij figuur 3 inzoomt op de 35-42% belastingdruk van het bbp, terwijl figuur 4 de druk van 0-50% weergeeft.
- 13 Rijksfinanciën (2024): Miljoenennota 2025.
- 14 European Commission Taxation and Customs Union (2024): Annual Report on Taxation 2024.
- 15 ESB (2024): Opbrengst winstbelasting stijgt door winsten in alle bedrijfspgroepen
- 16 Rijksoverheid – Expertgroep Realistisch Ramen (2025): Op drift of op koers? Analyses en aanbevelingen om beter te ramen en begroten.
- 17 EBTF (2024): Total Tax Contribution A study of the largest companies headquartered in Europe: sixth edition.
- 18 World economic Forum (2020), Measuring Stakeholder Capitalism Towards Common

- Metrics and Consistent Reporting of Sustainable Value Creation, WEF white paper, September.
- 19 Voor betaalde belastingen kunnen we alleen aangeven wie juridisch verplicht is om deze belasting te betalen. We kunnen niet vaststellen waar de uiteindelijke last van die belasting terchtkomt. Bijvoorbeeld, als de overheid de btw of accijnzen verhoogt, worden deze niet altijd volledig doorberekend aan consumenten.
- 20 KvK (2022): Standard Business Classification 2008 - update 2022.
- 21 Zie pagina 8, 19 en 33: de betaalde belastingen en premies kunnen in dit rapport niet opgeteld worden bij de geïnde belastingen en premies.
- 22 Schatting op basis van CBS (2023 en 2025): Financiën, alle ondernemingen; niet-financiële sector, SBI 2008 en Kerngegevens sectoren; nationale rekeningen, niet-financiële vennootschappen. De data over de winst na belastingen van het bedrijfsleven zijn exclusief financiële instellingen.
- 23 Zie pagina 8, 19 en 33: de betaalde belastingen en premies kunnen in dit rapport niet opgeteld worden bij de geïnde belastingen en premies.
- 24 European Commission Taxation and Customs Union: What is VAT?
- 25 PwC (2011): How the EU VAT exemptions impact the Banking Sector.
- 26 PwC (2021): Total Tax Contribution framework. Tax takes a step towards sustainability.
- 27 OECD (2021): Revenue Statistics Interpretive Guide.
- 28 PwC (2021): Total Tax Contribution framework. Tax takes a step towards sustainability.
- 29 PwC (2021): Total Tax Contribution framework. Tax takes a step towards sustainability.
- 30 CBS (2025): Arbeidsdeelname; kerncijfers. Netto arbeidsparticipatie: Het aandeel van de werkzame beroepsbevolking in de bevolking (beroeps- en niet-beroepsbevolking). Deze definitie heeft betrekking op personen die in Nederland wonen (exclusief de institutionele bevolking). De gegevens worden meestal gepresenteerd voor de bevolking van 15 tot 75 jaar. CBS (2025): Employed labour force; economic activity.
- 31 CBS (2025): Employed labour force; economic activity.
- 32 European Commission: Glossary: Employers imputed social contributions.

Contact

Barbara Baarsma

Hoofdeconoom

PwC Nederland

T: +31 6 24 20 47 07

E: barbara.baarsma@pwc.com**Janet Visbeen**Voorzitter belastingadviespraktijk
en lid raad van bestuur

PwC Nederland

T: +31 6 54 64 26 25

E: janet.visbeen@pwc.com

Met medewerking van:

Chief Economist Office, Tax Policy team, Knowledge Centre

Deze publicatie is opgesteld door PricewaterhouseCoopers Belastingadviseurs N.V. en afgerond op 16 mei 2025. Latere ontwikkelingen zijn niet opgenomen.

© 2025 PricewaterhouseCoopers B.V. (KvK 34180289). Alle rechten voorbehouden. PwC verwijst naar de Nederlandse firma en kan soms naar het PwC-netwerk verwijzen. Elke aangesloten firma is een afzonderlijke juridische entiteit. Kijk op www.pwc.com/structure voor meer informatie.

Bij PwC willen we een bijdrage leveren aan het vertrouwen in de maatschappij en het oplossen van belangrijke problemen. Wij zijn een netwerk van firma's in 149 landen met bijna 370.000 mensen. Wij zien het als onze taak om kwaliteit te leveren op het gebied van assurance-, belasting- en adviesdiensten. Bij PwC in Nederland werken ruim 5.900 mensen met elkaar samen. Vertel ons wat voor u belangrijk is. Meer informatie over ons vindt u op www.pwc.nl.